

Hudkræft, forstadier og BCC - standard PDT

Photodynamisk terapi

PDT (Photodynamisk Terapi)

Behandling af forstadier til hudkræft (aktinisk keratose) og hudkræft (basalcelle carcinom)

Baggrund

Aktiniske keratoser er forstadier til hudkræft. Hvis forandringerne er udbredte eller vanskelige at afgrænse, kaldes de "field cancerization". Basalcellecarcinom er en kræftform, som udgår fra det nederste lag i overhuden. Der ses kun meget sjældent spredning til andre organer, og derfor kan begge typer forandringer fjernes enten ved almindelig kirurgi i lokalbedøvelse, frysning, laserbehandling eller fotodynamisk terapi (PDT), som er en cremebehandling i kombination med lysbehandling med enten blitzlampeapparater (Ellipse), LED lamper, fluorescenslamper eller andre lyskilder.

Hvad er photodynamisk terapi?

Huden påsmøres en creme, som indeholder stoffet 5-ala (5-aminolevulinate), eller det beslægtede stof metyl-ala. 5-ala er normalt forekommende i kroppen og er bl.a. et forstadie til hæmoglobin. Når cremen med 5-ala påsmøres huden, optager alle hudceller stoffet, men forstadier til hudkræft og hudkræftceller optager ca. 8 gange så meget som normale celler. I cellerne omdannes 5-ala til et stof, som i nogle timer gør cellerne meget lysfølsomme. Ca. 3 timer efter påsmøringen behandles huden med synligt lys. Da cancercellerne har optaget langt mest af stoffet, bliver de meget lysfølsomme, og går til grunde i løbet af et par dage, hvorimod normale hudceller ikke tager skade.

Hvad er fordelene ved PDT?

Ved et kirurgisk indgreb vil der komme ar efter behandlingen. Efter frysning af huden vil der oftest opstå permanente hvide ar, som fremkommer mellem ½ og 2 år efter behandlingen. Efter PDT opstår der normalt hverken ar eller pigmentforstyrrelser. Fordelen ved PDT er også, at der kan behandles store hudområder ad gangen, samt at endnu-ikke synlige forstadier til hudkræft fjernes hvis de er beliggende i det behandlede område. Desuden ses der ofte en "foryngelse" af huden i det behandlede område.

Hvordan er behandlingsforløbet?

Ved første konsultation undersøger speciallægen huden, og giver information om mulige behandlingsformer i det aktuelle tilfælde. Eventuelt tages et overfladisk skrab fra huden, og såfremt lægen finder det nødvendigt, sendes skrabet til mikroskopisk undersøgelse.

PDT behandlingen foretages normalt ikke ved forundersøgelsen, men et passende tidspunkt aftales, idet behandlingen er tidskrævende (over 3 timer).

Selve behandlingen begynder med at huden renses grundigt med skrubning med gaze og alkohol. Herefter påsmøres cremen, der lægges en plastfilm over, og dette skal virke i 3 timer. Det er vigtigt, at huden holdes normalt varm i de 3 timer, idet optagelsen af cremen i hudens celler nedsættes eller hindres ved afkøling af huden. Herefter lysbehandles huden. Hvis flere store hudområder skal behandles, foretages næste behandling som regel først efter at det første område er helet fuldstændigt op. Ophelingstiden er afhængig af skadernes omfang og type, men varer normalt fra 1 til 2 uger.

Ved aktiniske keratoser foretages der normalt kontrol af behandlingseffekten efter 3 måneder. Der er ikke

myndighedskrav om yderligere cancerkontrol efter behandling af aktiniske keratoser. Man bør selv være opmærksom på at der kan udvikle sig nye forstadier i et behandlet område på et senere tidspunkt. Årsagen til dette er, at skaderne tager 10-20 år om at udvikle sig efter den skadelige sol- eller solariepåvirkning. Efter behandling af invasiv hudkræft (basalcellekarcinom) bør der foretages kontrol efter henholdsvis 6 måneder og efter 1 år og eventuelt en gang årligt hos egen læge i 4 år.

Hvor stor er helbredelsesraten?

Helbredelsesraten ved PDT er (80-90 % for både basalcellekarcinomer og aktiniske keratoser (samme som ved behandling med frysning). Helbredelse betyder her, at der ikke kommer genvækst af de behandlede elementer inden for en observationsperiode af 2 år efter behandlingen. For aktiniske keratoser er 1 behandling i langt de fleste tilfælde tilstrækkeligt. Der kan dog efterfølgende være behov for supplerende, punktvisse behandlinger af små områder, som kræver yderligere behandling. Dette udføres oftest ved kontrollen efter 3 måneder med CO₂-laser med meget fin effekt. Ved behandling af basalcellekarcinomer skal der ifølge de danske retningslinier udføres to behandlinger med ca. 1 måneds interval.

Hvordan føles behandlingen?

Afrensning af huden med gazeskrubning og alkohol giver en sviende fornemmelse. Selve cremepåsmøringen kan ligeledes svie lidt, bl.a. afhængigt af hvor mange læsioner der er i området, som skal behandles. Lysbehandlingen føles normalt som en stikkende og brændende fornemmelse i huden. Det er meget forskelligt, hvordan det opfattes af den enkelte patient. Vi tilbyder smertestillende medicin i form af Panodil og Ibumetin, som skal indtages 1 time inden belsningen.

Hvordan ser huden ud efter behandlingen?

Hudens reaktion er forskellig fra person til person. Hvis der er mange aktiniske keratoser og/eller hvis det behandlede område er stort reagerer huden normalt kraftigere end hvis et lille område med kun få forstadier er blevet behandlet.

I løbet af dagen efter behandling vil det vise sig hvor mange abnorme celler der har været til stede, idet disse vil begynde at blive afstødt fra huden. Der vil derfor komme en varierende grad af reaktion i huden, som oftest ligner en solskoldningsreaktion, og herefter kan der på nogle områder eventuelt opstå små sår. Sårene heler normalt op med et meget fint kosmetisk resultat i løbet af 1-2 uger.

Umiddelbart efter behandlingen er huden rød og varm, hos nogle brænder og svier det mere end hos andre. I visse tilfælde kan den brændende og sviende fornemmelse fortsætte i nogle timer og op til et par dage efter lysbehandlingen, - dog i aftagende grad. Efter behandlingen og i de efterfølgende dage vil der hos nogle patienter opstå en del hævelse og overfladiske sårskorper. Hos andre vil der kun være let hævelse, og ganske svage sårskorper eller afskalning, som afstødes efter to til tre dage.

Er der forholdsregler før, under og efter behandlingen?

Der er ingen forholdsregler inden behandlingen. I de 3 timer, hvor cremen virker på huden under en plastikfilm, skal man normalt opholde sig her på klinikken for at sikre, at hudtemperaturen er korrekt, og det er en god idé at medbringe lidt læsestof eller bærbar computer.

Efter behandlingen, når skorperne er forsvundet, skal man beskytte sig mod solen med total solblokker creme (Actinica) så længe huden er rød efter behandlingen og denne - eller en faktor 50+ bør ligeledes anvendes som forebyggelse mod yderligere skader derefter. Anvend disse enhver udsættelse for sol og gerne rutinemæssigt fra morgenstunden i hele sommerhalvåret.